

НАҒЫЗ ЖҰМЫР ҚҰРТТАР КЛАСЫ - NEMATODA



Қабылдаған: Омарова Ж.С

Орындағандар:

Өтебаева .А

Ғысбек.А

Сабыр .А

Сайлаубекова .Г

БТ16-05

Мазмұны:

1. Жұмыр құрттарға жалпы сипаттама
2. Жұмыр құрттардың типтері
3. Нағыз жұмыр құрттар класы-
NEMATODA
4. Нағыз жұмыр құрттардың
систематикасы
5. Нағыз жұмыр құрттарға жалпы
сипаттама
6. Аскарида. Аскаридалардың өмір
циклі

Жұмыр құрттар

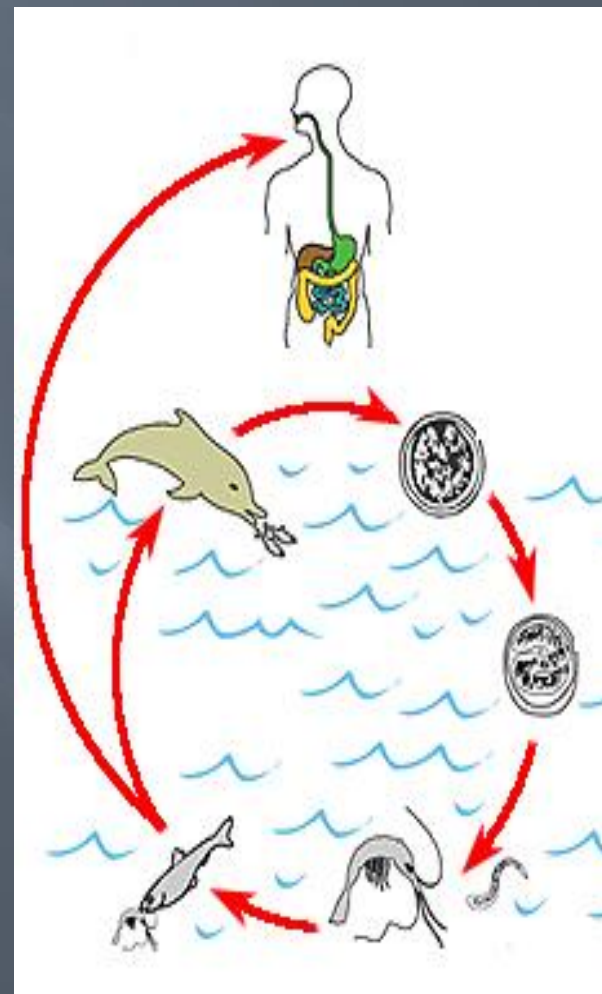
Жұмыр құрттардың көптеген түрлері теңіздер мен мұхиттарда, тұщы суларда, топырақта қозғалып өз бетімен тіршілік етсе, біразы өсімдіктер мен жануарлардың, адамның паразиттері. Бұлардың планета биосферасында кездеспейтін ортасы жоқ. Сондықтан бұлар космополиттік топ болып табылады.

Типің негізгі сипаты: денесі бөлшектенбеген (сегменттелген); зәр шығару жүйесі дамымаған, зәрді денеден тері бездері шығарады немесе протонефридиялы; қан айналу және тыныс алу жүйесі дамымаған; ас қорыту жүйесінде артқы ішегі және аналь тесігі дамыған; нерв жүйесі ортогонды, сезім мүшелері нашар дамыған; дара жыныстылар, жыныс жүйесінің құрылысы өте қарапайым.

Денесі жіп тәрізді (грек. nematos – жіп) созылыңқы келеді. Ұзындығы 1 мм-ден 8 м-ге (*Placentonema gigantissima*) жетеді. Бұлардың денесінің сырты қалың кутикула қабатымен қапталған. Ұзын, ұршық тәрізді бұлшық еті жиырылғыш келеді әрі қозу толқынын (импульсін) қабылдап, бір бұлшық еттен екіншіге өткізеді. Тері-бұлшық ет қапшығы мен ішектің арасындағы дененің алғашқы қуысы (іші сұйық затқа толы) оның жұмырлығын тұрақты түрде сақтайды, денесінің тірегі болып, зат алмасу процесіне қатысады. Ас қорыту жүйесі ұзына бойына созылған тік түтік тәрізді алдыңғы, ортаңғы және артқы ішектен тұрады. Ауыз қуысы дененің алдыңғы ұшында орналасқан, ол өңешке ұласады. Зәр шығару жүйесі протонефридиялды (зәрді тері бездері арқылы шығарады). Қан айналу және тыныс алу жүйесі дамымаған. Жүйке жүйесінің орталық бөлімін жүтқыншақ маңындағы жүйке сақинасы мен бірнеше жүйке бағаналары (ұзына бойына созылған) құрайды. Жүйке клеткалары жүйке бағаналарымен байланыса жекелеген ганглияларды құрмай, тек құрсақ жүйке бағанасында «құрсақ тізбегін» құрай дамыған. Сезім мүшелері нашар дамыған. Дара жыныстылар, арасында гермафродиттер де кездеседі. Жұмыртқалары жатынның ішінде ұрықтанады. Көпшілігі жұмыртқа салады, сонымен қатар тірідей туатын түрлері де кездеседі. Жұмыр құрттар – адам, өсімдіктер мен

Жұмыр құрттардың берілуі

Адам денесінде олардың дернәсілдері дамымайды, бірақ аллергия тудырады. Балықтармен қоректенетін құстардың және сүтқоректілердің ішегінде жартылай ересек күйге ауысады. Бір айдан кейін олардың дернәсілдері тіршілігін жояды, сол себепті теңіздерден алыс тұратын адамдарға бұл құрттар туатын аурумен шалдығып қалу қаупі аз. Себебі теңіз өнімдерін жеткізу және сақтауға көп уақыт кетеді. Керісінше, теңіз жақын елдер- Жапония, Голландия, Германия, Ұлыбритания елдерінде теңіз өнімдерін жартылай шикі тұтынғандықтан паразитті жұмыр құрттар арқылы таралатын ауру жиі кездеседі, және көп адамдар содан қайтыс болып жатады.



Жұмыр құрттардың жалпақ құрттардан айырмашылығы, ішкі мүшелерінің арасында дене қуысының болуы. Бұл қуыстың өзіндік қабырғасы болмағандықтан оны алғашқы қуыс немесе схизоцель деп атайды. Сондықтан кейде жұмыр құрттарды алғашқы қуыстылар деп атайды. Денесінің ішкі қуысындағы сұйық заттың біркелкі қысымда болуы оның дене жұмырлығын тұрақты етеді. Құрттардың денесі жұмыр болып келетіндіктен типтің аталуы да солай.

жұмыр құрт



Жалпақ құрт



Жұмыр құрттар



Құрсақ кірпікшелі
құрт

Жұмыр құрттар-
денесі буылтықтарға
бөлінбеген, шұбаланқы,
цилиндр пішінді немесе
ұршыққа ұқсас
жәндіктер



Зымырық



Қылтыңбас



Жіпше құрт



Қылқұрт

**Денесі буылтықтарға
бөлінбегендіктен бұл типке
жататын құрттар жұмыр құрттар
деп аталады**

Жіпшеқұрт-өсімдік тамырында ауру



Жіпшеқұртпен
зақымданған
қант қызылшасы

тудыратын паразит жәндіктер
Шаруашылыққа зияны көп
Мөлшері 1мм-ден аспайды



Жұмыр құрттар типі 5 класқа бөлінеді:

НАҒЫЗ
ЖҰМЫР
ҚҰРТТАР
КЛАСЫ –
NEMATODA

ТҮКТІ
ҚҰРТТАР
КЛАСЫ –
NEMATOMORP
HA

ҚҰРСАҚ
КІРПІКШЕЛІЛ
ЕР КЛАСЫ –
GASTROTRICH
A

КОЛОВРАТКА
ЛАР КЛАСЫ
–
ROTATORIA

КИНОРИНХАЛ
АР КЛАСЫ –
KINORHYNCH
A

Нағыз жұмыр құрттардың
систематикасы



НАҒЫЗ ЖҰМЫР ҚҰРТТАР КЛАСЫ – NEMATODA

Нағыз жұмыр құрттар жануарлардың ішіндегі сан жағынан ең көбі. Қазірдің өзінде ғылымға 27 000 түрі белгілі. Олар теңіздер мен мұхиттарды, тұщы суларды, топырақ арасын мекендейді.

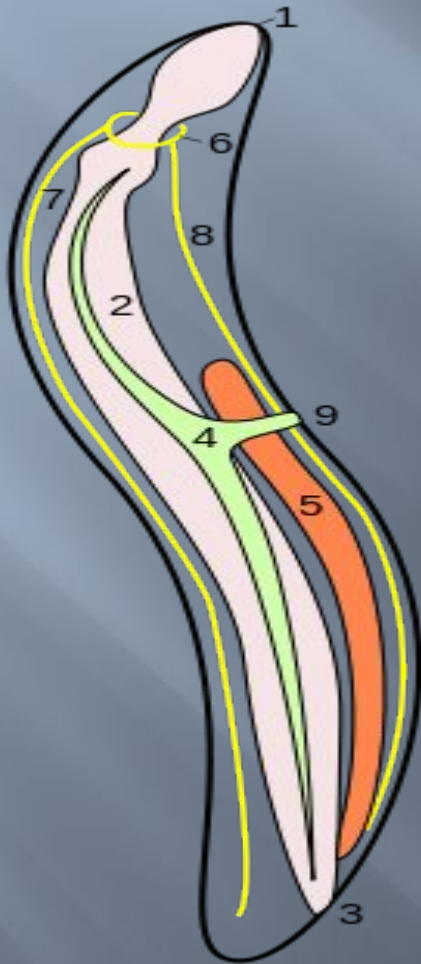
Көптеген түрлері үй малдары мен құстардың, адамдар мен өсімдіктердің паразиті. Бұл қасиеті олардың кең таралуына және жаңа мекендерге бейімделуіне үлкен себеп болады. Академик К.

И.Скрябиннің ұсынысы бойынша ұрықтанған жұмыртқаның сыртта аралық иесінің қатынасуынсыз дамитын паразиттік құрттарды геогельминттер деп атады. Мысалы, адам аскаридасы,

ал ұрықтанған жұмыртқаның сыртта аралық иессіз дами алмайтын паразиттік құрттарды биогельминттер деп атайды.

Мысалы, цепендер, таспа және жалпақ құрттар. Жұмыр құрттардың ішінде малдарда паразиттік тіршілік ететіндердің биологиясын білудің маңызы зор. Олардың малдар мен адамдардың ішінде шоғырланатын жерлері: ішекте, тыныс жолдарында, өкпеде, қанда, лимфа қуыстарында, теріасты клетчаткаларда, еттерде, аздаған өкілдері - бауырда, қуықта, көзде т. б. мүшелерде.

Нематодтардың ішкі құрылысы



1. Дененің алдыңғы бөлігі
2. Ішек
3. Клоака
4. Зәр шығару жүйесі
- 5.
6. Жүйке сақинасы
- 7.

Нағыз жұмыр құрттар бірнеше отрядқа (12)
бөлінеді, соның ішінде малдардың
паразиті, биологиялық жағынан маңызы
бар төрт отряд:

Аскарিদала
р

Острицала
р

Нағыз жұмыр құрт



Власоглавтар

Нитчаткала
р